బాల బ్రహ్మానంద రత్నములు

359 పే. గ్ర

5093

బాలబ్రహ్మానందరత్నములు.

ప్రథమభా

—: అభినవశిలాశుక

బ్రహ్మశ్రీ కొమ్మూరి బాలబ్రహ్మానంద గారిచే

రచియింపఁబడిన గ్రంథములనుండి

వరదా సూర్యారావుగారిచే

సంకలితము.

మొదటి కూర్పు 1000

రాజమండ్రి కందుల సూర్యారావు బ్రదర్సువారి

రామమోహన ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితము.

1934

శ్రీరస్తు.

బాలబ్రహ్మానందరత్నమాలిక

—: దైవప్రార్థనము. :—

ఉ. లోకులలోటులన్ని తనలోటులుగామదినెంచి సర్వదా
లోకులఁగాచి భక్తులకులోనయి సేవలొనర్చుచుండు నా
గోకులపాలు నేమఱినకూళలునాఁకమందకుందురే
శ్రీకరుపాదపూజనముఁజేయనిజన్మము జన్మమే ధరన్

చ. కడుపునఁబిండమైనపుడుకన్గొనిజీవనమిచ్చిప్రోఁచి దుం
దుకుకుదనంపుబాల్యమునదోడయిదేహముబెంపుజేయుచు
న్గొడుకులఁగాంచిపెంచుతఱిఁగోవిదతన్ దయచేసి వృద్ధుఁడై
మడిసెడుదాఁక మానవునిమన్చెడు నతకునెంచికొల్చెదన్

—• వేడుకోలు. •—

చ. పరమశివుండులేని దొకభాగములేదణువాది యెందునున్
బరులకుఁజేయఁగావలెఁగృపామతిసాయమునెప్పుడున్ సరా
సరిగనెమాటలాడవలెసత్యముఁదప్పక హానిఁజేయరా
దొరులకు నాసవీడవలె నోరిమిఁబెద్దలఁగొల్వఁగావలెన్

ఉ. జనకుఁడవీవు సర్వజనసంతతి బిడ్డలునీకుఁ బూరుషుల్
వనితలు రెండుజాతులగు వారలవారలవృత్తిధర్మమున్
గని యితఁ డీతడఁదురు ఘనత్వమునందఁగఁగోరువారెగా
ఘనముగుజాతియిద్ది యిది కా దనువారలుఁబెద్దలేశివా!

తే. చిలుకలనుబచ్చగా నెమళ్ళలవిచిత్ర
వర్ణములుగాఁగ హంసల స్ఫటికరీతి
నల్లగాఁగాకులను జేసినావు నీదు
మహిమవర్ణింపదరమెసాంబా! మహేశ!

— విన్నపము. —

ఉ. పండితలోకమం దణువువంటిడ నేనియుఁగాను చూడ నే
ఖండమొపోయిమారఁదగుగట్టిసమర్థులు మీరొక్కరున్
మొండితనంబుచేతఁదమముందరనిల్చితినేదొ చెప్పఁగా
పండితులార! నన్నుదయఁబాలనసేయుఁడు బిడ్డరీతిగన్.

— కష్టము. —

ఉ. కాచినచెట్లకేతగులు గాదెతలంపఁగఱాతిదెబ్బ ల
ట్లే చవిగల్గువిద్యగలయెవ్వనికేనియుఁజూడ లేశముల్
దోచును కష్టమబ్బు నతిదూరము యోజనచేయబోకఁడో!
నీచులుగేలిసేయుదురు నిందితులౌదు రయోగ్యులంతలోన్.

— సుజనత్వము. —

మ. అపరంజి న్నిరసించుదుర్జనులు లోహంబేఘనంబంటకై
యపరంజిందగుమ్రోతలేదు జను లత్యంతప్రమోహాత్ములై
కృపణత్వంబునుగొందు రద్దిగలుగం గీడంచునిందింతు రా
యపరంజిన్ బ్రతిభావిశేషములుగోప్యంబా నెసుంతేనియున్

— ఏడ్పు. —

ఉ. బాలురువిద్యనేర్చిప్రతిభన్ గొనుచున్నవు జోర్వలేమిచే
గూళలు తిండిమానుకొని కొంపలఁజేరక యేడ్పులేనియా

బాలురవూనికన్ జెరిపి భ్రష్టులఁ జేయఁగ నెంత్రు గాని యే
కాళ్లఁ బట్టిచ్చినన్ బరఁగ కొందురె యోగ్యులు దేవుఁ డోర్చునే.

—• ఉత్తమస •—

మ. పతి తిన్నంతకుఁ దా నుపోషితగ నా ప్రాణేశుఁ డెందేఁగెనో
నెతెఁ జెందడొ మనమందు నారగిలదే బెంబేలు నా భర్తకున్
మతి వోఁ జూచి పదంబులొత్తి కడుఁ బ్రేమం జేసి కాపాడి సం
తతము నెన్నికరు వోలెఁ గష్టపడు కాంతం బ్రస్తుతింపం దగున్.

ఉ. ఏకశరీరమై విభుని కెంతయు సౌఖ్యముఁ గూర్చుచున్ సదా
శోకముదంబుల న్సమతఁ జూచునదై గృహకృత్యమెల్ల న
న్యాకులచిత్తగాఁ దనరించు ముదంబునఁ జూచుకొంచు ల
క్ష్మీకర యోగ్యఁగై కొనిన చెల్వుఁడె ధన్యుఁడుగాఁ డె యిద్ధరన్.

—• సత్ప •—

మ. ధన మానంబులకంటె నెక్కుడుగ విద్యాసందన్ మించఁగా
దనరంగ న్నట్టిరు తల్లిదండ్రులకు మీఁదన్ స్వర్గతుల్యంబుగా
ఘనమౌ స్వర్ణముకంటె మోదముగ సాకారంబు చందంబుగా
గను నాత్మేశుని ప్రాణనాయకుఁ డనంగాఁ జెల్లదే యిద్ధరన్.

మ. వలపించుం గడు గోపగించు నెడ నాశ్వాసించుఁ బ్రేమించుఁ బెం
దల భోంచేయుమటంచుఁ బ్రీతి నను నిత్యంబున్ మనోదృష్టిచే
దిలకించం దగు భక్తి కోసమయి యేదే నిచ్చి పోషించి పై
దలిఁ గాపాడెడు ప్రాణనాయకుఁడె కా! ధన్యుండనం జెల్లెడున్.

—♦ మప్పతి. ♦—

చ. తెలియకయెప్పుడున్సతినిఁదిట్టుచుఁగొట్టుచుదానుమూర్ఖుడై
యలరెడువానిభార్యయయియాతనిచెంతనుక్రూరమూపియా
పులిదరిలేడిచందమున భూతవశంబగువ్యక్తిచాడ్పునన్
మెలఁగుటకంటెకష్ట మిఁకమేదినిలేదుగదా! తలంపఁగన్.

—♦ దుష్టుఁడు ♦—

ఉ. త్రాగును జూదమాఁడు బరదారలకై కడునాసచేయు నా
నోగులఁగూడు సజ్జనులనొప్పకయెప్పుడుఁదూలనాడు వా
డాగముసేయుసత్సభల నాలినిబాధలఁబెట్టుఁ బేదలం
దాగని తిట్టుదొంగయయిదారులుగొట్టునుదుష్టుఁడెప్పుడున్.

—♦ ఉత్తముఁడు ♦—

చ. తనవలెఁగాంచునెల్లరిని తల్లికిదండ్రికిఁబూజసేయు బే
దనుగనియాదరించు నిజదారనుబ్రాణమురీతిఁజూచు దు
ర్జనులనుజేరఁబోడు చెడుసల్పడు నింద లొనర్పఁడేరినిన్
బనివడి యుత్తముండుసలుపందగునెప్పుడుమంచికార్యముల్

—♦ దుష్టసతి ♦—

ఉ. చెప్పెడుమాటలన్వినక సిగ్గునసట్టిదెఱుంగబోక యే
తప్పునులేకయే పతినిఁదల్లడపెట్టుటకేడ్చుచు న్మదిం
గప్పుచు నెల్లవారలనుఁగాదనుచుం బసివారిఁగొట్టుచున్
ముప్పుకుమూలమైన సతిపొందునుమించినకష్టమున్నదే.
తే. భయము వీడి గయ్యాళిగంపై చెలంగు
చలవిగానిగొంతెమ్మకోర్కులనుఁ సతము

గోరుచున్ భర్తయెముకలఁగొఱుకుచుండు
బండరండలు చచ్చినన్ బాధలేదు.

—• దైవవశము •—

ఆ. శివునియాజ్ఞలేక జీమయైనంగుట్ట
దనెడువాక్యమగును ఘనము తలఁప
మీఁదినుండిప్రాకిపోదెపామైనను
మనుజునకు సుకర్మదనరినపుడు.

తే. చెడ్డశకునంబువచ్చుటన్ జెడదుకార్య
మిట్టులఁజరుగు నీపనియని యెఱుకఁజెప్ప
నింతకును దైవహేతువ దెట్లుకలదొ
దానిగడువలే డెట్టియుత్తముఁడు గాని.

తే. కాఁదగినకార్యములు కొన్నికాకయుండు
కావనెడికార్యములుఁ గొన్నికాఁ గలుగును
దైవకృపవల్ల నేని కాతఁడు వెడఁగని
యన్యు లాడుటదోషంబెయగును కాదె.

చ. వినఁ డొక పేదవానినుడి విశ్వమునేనియు గేలిసేయు దా
కన డొకధర్మమార్గమును కన్నగుణాఢ్యులదిట్టుచుండు నే
పనియగుశాస్త్రచింత నను బంధులనేనియు దూలనాడువ
ల్పునకుధనంబుగల్గునెడ బుద్ధులభించిన యాగనాఁడనున్.

—• దరిద్రము. •—

ఉ. భార్యకురోత బంధులక భావము దూరమగుట్ యశంబు వి
ద్వర్యుడవైననున్ జనులు పామరుగాఁగణియింత్రుపూన్కినే

కార్యమునందుబాల్పడినఁగష్టముదప్పఫలంబుగానరా
దార్య! సరస్వతీప్రియుడ వైనఁ దరిద్రముతోడనుండినన్.

—♦ ఋ ణ బా ధ. ♦—

ఉ. ఆకలివేయనీదు పరిహాసకుఁడైనను వానినట్లుగా
వాకొననీదు ప్రీతిపరభామినిపైని స్వభార్యయందునున్
దాకఁగనీదు సత్యమును ధైర్యమునున్ జొరనీదనంతమా
వ్యాకులత ఘటించుఁబ్రతివానికిల ఋణమన్న మృత్యువే.

—♦ భా ర్య. ♦—

ఆ. భార్య స్వర్గలోకపదమా నొకప్పు డా
భార్యయానునకరపద మొకప్డు
దుర్జనునకు ధనికి దౌర్బల్యునకు సుస్వ
భావునకును బ్రహ్మదేవునకును.

—♦ వ్య తి రే క ము. ♦—

మ. ధనకాంక్షాపరుడైనవానికిల మాతాపుత్రులే శాత్రవుల్
ఘనకామాంధునకెగ్గుసిగ్గులునుయుక్తాయుక్తయుల్ దూరమౌ
గానజావిద్యను నేర్చువానికనురక్తుల్సౌఖ్యముల్గానరా
వినతక్షుద్బాధకుడైనవానికి రుచుల్ భేదింపరా వెప్పుడున్.
తే. ఆసధనమందుగలవానిఁ గరులు గురులు
కామి కెగ్గుసిగ్గులుశత్రుకారణములు
విద్యగోరెడువానినివిడుచుసుఖము
ఆఁకటికిఁజూడఁ బచ్చిపు ల్సమృతమగును.

—• బ్రతుకు •—

చ. అనృతమునాడగాసలుపు నర్థము నేనియుపీడఁజేయు నీ
చునినిమహాత్ముడన్నలుకుఁజోద్యముగాఁబలికించుస్వీయకాం
తనునిరసించుఁ గోచిసహితంబును బెట్టిచరింపనిచ్చునే
మనకశరీరముం జెడినమానెయనున్ బ్రదు కెంతతీపియో.

—• గర్వము •—

మ. గరువంబందగరాదుమానవునకెకాల్యంబుహోదా ప్రభా
కరుఁడన్నేననునొక్కఁ డింకొకరుడేకందర్పుడన్వేఱొకం
డురుదానంబునఁగర్ణుడేననెడు నిట్లూహించియే స్వర్గమే
గిరి కర్ణుండునుగీచకుండుమతిభోగీంద్రుండు రారాజునున్.

—• సంపదంధుఁడు •—

తే. సంపదంధుఁడు సూదిబెజ్జంబులోన
నేన్గుదూరుటవంటిదే యొరుగుటహరి
పట్టివానిఁ దరిద్రమేయంకురింప
పరమునం దేన్గుచరియించుసరణిగాదె.

—• జాగ్రత •—

ఉ. మాయలుమాఱుమాటలునుమచ్చరముల్వ్యభిచారచోరత
ల్చేయనిపూరుషావళియుస్త్రీలునునూటికిఁగోటికైన యీ
మాయలమారికాలమునమత్తిలి వ్యక్తతనుండ మేని య
న్యాయముగాఁబయింబడును నష్టముగష్టమునిష్ఠురంబునున్.

— యశము —

తే. ప్రేమవాక్యంబులంగూడు పెట్టఁబోత
గర్వవర్జితమౌ జ్ఞానగరిమ మఱియు
నోరుపునుగూడియున్నట్టి పౌరుషంబు
విద్యతోఁగూడినధనంబు సద్యశమిదు

— భ్రమ —

తే. శబ్దమునబాము స్పర్శను చమరమృగము
రూపమున గీటకమ్మును జేప రసము
చేత భ్రమరము గంధముచేత మోస
పోవుచుండెడు నిదియెస్వాభావికంబు

— బాగు —

తే. రత్నములుముత్యములుదీయఁ బ్రాణములను
లెక్కసేయక సంద్రము పెక్కుమంది
చొచ్చిచూచినయట్టుల సూరిజనులు
కష్టములకోర్చి శ్రీహరి కరుణగొంద్రు

— మనుష్య యత్నము —

మ. కరవాలంబులు మందుగుండులును వీకంబోరు సేనానులున్
గరులున్ వాజులు యుద్ధవాద్యములు రథౌఘంబు సేనాదళం
బురుబాహాబలవిక్రమక్రత ధన్యుండైన రాజుంబ్రధా
నిరణంబందునలేకయుండ జయమానేదైవమున్నమ్మనన్

—• మే లు •—

తే. ప్రీతిచేకోపమును మంచిచేతచెడుగు
దానమునను లోభంబును జ్ఞానదృష్టి
మోహమును నసత్యము సత్య మునను గెలువ
నగునన్నెడుమాట నిశ్చయం బగునుజగతి

—• ఆ ధి క్య త •—

తే. శూలియేనిభక్తులపాదధూళిబూజ
సేయునేనన నెంతవచింపదలప
భక్తులకుపతివ్రతలకుం బరమశివుడు
భృత్యుడయియుండు నెప్పుడున్ నిత్యుడయ్యు

తే. ఉండరేయుత్తములునూటికొక్కరైన
కోటికొక్కపతివ్రతకూడ లేదె
కలియుగంబుననైనను గానివినుము
ధర్మముండకలోకముల్ తగులబడవె

—: య శ ము :—

గీ. చందురునిచేతనిశికాంతి బొందుచుండు
మంచిజలముననది ప్రకాశించుచుండు
నీతిచేరాజుకీర్తితో నెగడ బడును
శాస్త్రచింతనుబుద్ధివిశాలమగును

—: దై వి క ము :—

శా. ఏనాడెచ్చటికేగగావలయునో యేచోటనిద్రింపగా
నౌనో భోజనమేడనో హితులు నెందావారలో యెవ్వరో

ధానంబీయఁగనౌనొ పట్టుటకునై దారిద్ర్యమే యబ్బునో
దానిం జెప్పఁగశక్యమౌనె వినుమేతన్మాత్రసందేహమున్.

గీ. క్షణముక్షణమునుజిత్తంబు చలనమగును
గడియగడియకుమాఱును గాలరీతి
దినదినంబునుబోవును దివ్యమహిమ
తరణిమైననుకర్ణంబు దాఁటగలడె.

—• అ స. •—

తే. చెవులు కన్నులు వెండ్రుకల్ జీర్ణమగును
చేతులును కాళ్లునుదరముం జేవజెడును
బుద్ధిమాంద్యము బాడసూపు ముసలివాని
కధికమగుచుండు ధనమునం దాసశతము.

—• కా మి. •—

తే. సర్వరక్షకుఁడేఁగాని సాధుఁగాని
తేజమునఁ దేశములనేలు రాజుగాని
బ్రహ్మఋషినిఁగావలెనను వాఁడుఁగాని
పాశబద్ధుఁడుకాకున్న పడఁతివగల.

—: ప్రి య త్న ము. :—

తే. కృషిసలుపువానికెట్లు దు ర్భిక్షమగును
జపిదరినిబాపమెట్టుల సంచరించు
మౌనిపైనేరుశత్రుత్వ మూనగలరు
భయపడగనేల జాగ్రత పడెడువాఁడు.

—• ప తి వ్ర త. •—

గీ. పతినిగుణవంతురాలైన చపలమతులు
దుష్టబుద్ధితోనున్నను దోసమేమి
దివ్వెదిననున్నక్రిమి కడ తేరుఁగాని
జ్యోతికెన్నటికిన్ జేటు జూడనగునె.

—: మా ల. :—

సీ. పెద్దవాఁడనుపేరఁ బెంపొందియుంగూడ
పరునిసంపద కేడ్చు వాఁడుమాల
మొదటస్నేహముఁజేసి పిదపవానినిఁజెడ్డ
వాఁడంచుఁదెగడెడు వాఁడుమాల
యగ్నిసాక్షిగఁగొన్న యర్ధాంగినెడబాసి
పరభామఁగూడెడు వాఁడుమాల
యప్పుతెచ్చినసొమ్ము మప్పితంబుగతిని
వారలకెగవేయు వాఁడుమాల
గీ. భర్తులంగష్టపెట్టెడు వాఁడుమాల
పరులతప్పులనెంచెడు వాఁడుమాల
ప్రాణిహింసలంజేసెడు వాఁడుమాల
మాలకులుఁడైమాత్రన మాలయగునె.
సీ. అస్పృశ్యతారోగ మంతరింపఁకజనుల్
స్వేచ్ఛావిహారతన్ జేయలేరు
ననుముట్టుకోనకోకు మనుమాటమానక
మనసునిశ్చలమైన దనఁగరాదు

హరిజనుల్ మనవార లనకయుండినవారు
సంఘబాహ్యత్వమున్ సలుపలేరు
అంటరానితనంబు నణచివైవకయున్న
వ్యక్తిత్వమున నేని ఫలములేదు
గీ. మాలయనసర్వసద్గుణ మాలమఱియు
రక్షణముఁజేయునట్టి రుద్రాక్షమాల
మాలయనిమెడు కులమిల మాలయగునె
మాధ్యహరణమా స్ఫటికపుమాలకాని.

—: పురవర్ణన. :—

సీ. సత్యంబు దప్పక సంచరించుటను బు
ణ్యంబు సంపాదించునట్టి వారు
దైవంబునని శంబు ధ్యానించి యాతని
కరుణ సంపాదింపఁ గలుగువారు
భర్తలపాదముల్ భక్తితో బూజించి
తమవారి స్వర్గంబు దార్చువారు
అన్నవస్త్రాది దానాధికంబుల జేసి
మోదవారిధిలోన మునుఁగువారు
గీ. ధర్మయుద్ధంబులం జేయఁదలఁచువారు
యజ్ఞయాగాదులం జేయునట్టివారు
గలిగి భోగభాగ్యోన్నతి నలరియుండు
నాపురంబు శ్రీదేవికిఁ గాపురంబు.

సీ. ఏపాఠశాలల కేగి వీక్షించినఁ
సత్యంబు నెన్ను పుస్తకములేను
ఏజాతివారిని నెప్పుడు శోధించిన
ధర్మాంచర యటన్న తలఁపులేను
ఏకాంత దఱికేగి యేది మోక్షమటన్న
బతిసేవ మోక్ష మన్మాటయేను
ఏబాలకుఁగని నీదే తలంపనినఁ బ
రోపకారంబను నూహయేను
గీ. విరివిగానూరభజన మందిరము లేను
నాడునేడనకన్నదానంబు లేను
కాంచదగునాపురంబు బంగారుగాను

—: వి ద్య. :—

క. బహు జనపరిచయ భాగ్యం
బిహపర సౌఖ్యంబు సత మహీనముదంబుఁ
రహినిండు కీర్తినిడియెడు
నహహా విద్యకును సాటియా ధనమెంచఁ
చ. సతులకు ప్రేమగల్గుగుణసాంద్రులకాదయకల్గుపెక్కుభూ
పతులకు నాసకల్గు కడు బాపికినైనను భీతి కల్గు శ్రీ
పతికి ముదంబు గల్గు తనబాలురకేనియు భక్తికల్గు నా
తతముగ విద్య చేకురినధన్యుడు ధన్యుఁడుగాదె యెంచగన్.
చ. పరువుగలట్టి డౌను తనబంధులకెల్లను గీర్తిఁదెచ్చు శ్రీ
వరుకృపగాంచనెంచు నృపవర్యులమన్నన లందు నెల్లచో

ట్లరమరలేక జూడనగు నార్యులవ్యక్తి గ్రహింపనేర్చు వి
ద్వరునకు సాటివేఱొకడు వచ్చునె తెచ్చునెకీర్తికన్యకన్.

ఉ. ఛేద్యముఁగాదు శత్రులకు పింపురువట్ట దదెట్టి వారికిన్
హృద్యతగూర్చు మానవుని హీనతబాపును కీర్తివంతమై
సద్యశమిచ్చు భుక్తికి సుసాధ్యము దృష్టికి నాలవాలమౌ
విద్యకు సాటియే! ధనము వేయివిధంబుల నెంచిచూచినన్.

తే. ప్రజ్ఞచదువున వచ్చునా ప్రజ్ఞవలన
సౌఖ్యమబ్బు నావెన్కయే సరసతయును
గలుగు జయమగు దానసే కార్యమైన
నప్డు సంపదల్ గల్గు పూజ్యతయు హెచ్చు.

—: సూ క్తి జ న ల క్ష ణ ము. :—

సీ. ఇనుమునయస్కాంత మెట్టులాగునో యట్లు
భగవంతుని న్లాగుభక్తునిమది
భక్తితోఁబెట్టిన పట్టెడన్నంబేని
భక్ష్యంబుల న్మించి పరిఢవిల్లు
సర్వజీవులు తనసములటంచనువాడు
వేదవిధిజ్ఞుని పిత్రుసముండు
సజ్జనసాంగత్య సరణి పెరుగునుమ
ధ్యాన్నంబు పెరిగెడి వన్నియవలె

తే. తల్లిదండ్రులకంటెను తన్వికంటె
సుతులకంటె బ్రాణముకంటె సొమ్ముకంటె

వేమడుంగులు స్నేహంపు ప్రేమమెుందు
సఖునిమించు పదార్థ మీజగతిఁగలదె.

—: త్రాగుడు. :—

ఆ. గుండెకాయలఁదిను నుండనీయదుస్మృతి
మఱిగినట్టివానిమానిపోదు
మంచిచెడ్డలేమి మదినుండగానీదు
ధనహరణము సురను త్రావఁ దగునె

కం. నోటికల్లువాసనయు గం
గాపున మైరపు ప్రేతకళ వాగుడు ని
స్సారత మత్తుగ గొలిపెడు
సారాకల్లులను త్రావసంతసమగునే

తే. సర్వగుణమే ప్రధానంబు జాతియేది
మైన నేమి బ్రాహ్మణుఁడు గల్గారగింప
నుత్తరానె పంచము డు బ్రాహ్మణునిఁబోలె
ఫలము లందిన నఱుగవే ప్రాజ్ఞులార

—: నృత్యము. :—

శా. రాయంచల్ గనిసిగ్గునొందగ మయూరంబుల్ తలల్ వంపగా
గాయంబంతయువాడకుండ ముఖలక్ష్యార్థంబులే మాఱగా
జేయిం జేయియుఁగల్పుచున్ విడుచుచున్ జేదోడువాదోడుగా
గేయంబుల్ వినుపించుచాడి రతిరక్తిన్ స్వర్గవారాంగనల్.

—: నీ చ వే శ్య లు :—

సీ. చిన్నపెద్దలతాహ తెన్నకెల్లరనాడు
మోటుమాటలు తోడబుట్లు మాకు
దమ్మిడి చే లేక దంబముల్ గొట్టెడు
ద్రాగుఁబోతులు స్నేహితాళిమాకు
మంచివానిని చేసమర్యాదగాఁజూడ
బ్రాందిసారా లుగ్గు బాలుమాకు
నెంతవారల్ వీధి నేగుచున్నంగాని
యరుగులే కూర్చుంచు తెరవుమాకు
గీ. సరసుఁ దిట్టుటే సరసపు సరణిమాకు
పేక వీధిలోనాడుటే కీకుమాకు
చుట్టలంగడు లేరచ్చపట్టుమాకు
ప్రబల రోగంబులే పాడిపంట మాకు

—: భు క్తి. :—

సీ. భార్యబిడ్డలపిడి బత్తెంబుగైకొని
వసియించుసంద్రాన బల్లెకులుఁడు
బెండట్టులెత్తుగా బెరిగినచెట్లైన
కల్లునకై యెక్కు గాళకులుఁడు
బొడ్డుక్రిందన్ గడ బోటుగానొనరించి
దుడుకులేకందిర్గు దొమ్మరిసతి
ప్రాణహత్యయటంచు పరికించగాఁబోవ
కం జీవములజంపు కటికివాడు

తే. గీ. పొట్టకూటికి యోజింప ముఖ్యమద్ది
దానినార్జింపఁబోనియేమానవుఁడును
వసుధవ్యర్థుఁడేగద యెట్టిపండితుఁడును
యెన్నికర్మలకేని యు నిదియొకతము.

సీ. పంచాంగమునుచేతఁ బట్టిచెంబుధరించి
యాచింపఁదలఁకొను నవనిసురుఁడు
క్రూరమంచెంచక కోరికయ్యములాడి
నరిరాజులంజంపు క్షత్రియుండు
ధరనబద్ధముజెప్ప దప్పనితెలిసియు
వాణిజ్యముంజేయు వైశ్యజనుఁడు
పవలురాత్రియనక వ్యవసాయముంజేసి
సుఖమన్నదెఱుగని శూద్రకులుఁడు
తే. కడుపుకూటికికదయట్లు కష్టపడుట
దానికేగాదెజనములు తల్లడిలుట
క్రూరకర్మనుకర్మముం గూటికొరకె
కడుపుకూటికిగడిపిన ఘనుడెఘనుడు

.: అ క లి బా ధ. :—

చ. కలఁచినయట్టులొఁగడుపుఁగాయముసోలును మాటరాదుక
న్నులుఁబడుమూతలేపనియునున్మదిదోచదునోరునాఱెడున్

అలుకజనించు నుంత నడయాడఁగఁ గాళులులాగునీరసం
బలవడు నెట్టిదిట్టకును నాఁకలిబాధ భరింపశక్యమే.

—: మో హ ము. :—

ఉ. స్వర్గము స్వర్గమం చకట చత్తురుమూర్ఖులుబుద్ధిలేక సం
సర్గమె యిట్టిపూరుషుని సందిటనుండఁగఁగల్గనే నదే
స్వర్గముగాక వేఱెయొక స్వర్గముముఖ్యమె కాంతకక్కటా
దుర్గతి యిట్టిపూరుషునితో గలియం జనకుండుటేగదా?

—: పు రు ష వ ర్ణ న ము. :—

ఉ. వీనియొయారపున్నడలు వీని సగర్వపు రాజసీవి యెం
తో నయమొప్పువీని కనుదోయివిశాలమువీనిలొమ్మెకెం
పూనినవీనిక్రొంబెదవి ముద్దులుగుల్కెడు వీనిమీసముల్
జానలశీలతం జెరుప సంభవమయ్యెనొకో తలంపఁగా.

తే. మాటమాటకుఁ దేనియ లూటలూరుఁ
బాటఁబాడిన నమృతంబు బ్రాఁకుదిశలఁ
జక్కఁగావీఁడు చూచినఁ జాన కొడలు
చెమ్మటల మదనుని జ్వరముచేతఁ బొడము.

—: కూ డ ని వి :—

క. బాలార్కునెండయును శవ
మూలంబగు పొగయుఁగలియ ముసలివనితయున్

నీలాడఁ గుంట నీరును
చాలన్ దోషంబు కాదె జనులకుఁజగతిన్

—: కూ డు న వి :—

క. జరఠార్కు నెండయును న
ధ్వరధూమముకలియఁబోఁవపడుడుచువనితయున్
ఝురవాఃఋనదులుమునుఁ గఁగఁ
బరమోత్తమమనుచు మునులుఁ బల్కుదురుగదా

—: సం తా న ము. :—

సీ. సంతతిలేదని చింతించువారికిఁ
గొడుకులుకలిగినఁ గడుముదంబు
లేకయుండకకూఁతు రే కల్గినన్గాన
వానికష్టముఁదెల్ప వశమెసతము
కూఁతున కేకర్మ చేతనైన న్లోటు
కలిగినవియ్యంబుఁ గల్గుటరుదు
లోటులేకున్నను నీకైనసంబంధ
మెటులభించునోయటం చేడ్వవలయు
తే. నది తటస్థమెయైనను నల్లునిదటిఁ
భయముతోఁడ మెలంగుట వలయుఁబిదప
దంపతులుప్రీతినుండరా తనకె భీతి
కూఁతురులఁగనువారల వ్రాఁతచేటు.

ఆ. యోగ్యమైనపుత్రభాగ్యముకంటెను
ధరణిలోననుండఁ దగినదేది
రెండవ విధముగను నుండ నేనియుఁ దండ్రి
గుండెనగ్గికుంప టుండునస్లె.

—: ప్రే మ. :—

శా. రార మోక్షవర రాజపుత్ర సుకుమారాధీర శూరాధిపా
రారా నామనమార మారసమసారా ప్రాజ్ఞనే నీకు వేర్
గారాకాంత సరోజలోచన సువక్త్రా రాజరాజేశ్వరా
రారా నావెతదీర్పరా పలుకవేరా యొక్కముద్దీయరా.

—: క ర్మ. :—

సీ. కౌసికుపనిఁ గలగాంచి హరిశ్చంద్రు
డేపాటిజాగ్రత్త నెఱిగినడచె
జూదమాడినకీడు జూపట్టుటయెఱింగి
నలచక్రవర్తి యెట్టుల వటించె
మాయామృగమని లక్ష్మణుఁడు చెప్పగ విని
శ్రీరాముడేపాటి చింతజేసె
జ్యోతిషగ్రంథముల్ చదివి పరిక్షిత్తుఁ
డేపాటికాలమీాయిలను మనియె

తే. నలఁతివానికే విస్మృతి యజునికేని
తప్పనే పూర్వకర్మము లెప్పటికిని
ననుభవింపక కించిజ్ఞులైనవారు
తమకృతంబన్ని పనులని తలచుచుంద్రు.

గీ. కష్టసుఖములు కావటి కడవలగుట
తప్పదెవ్వనికైనను తథ్యమిద్ది
జన్మలోనాల్గుమారులు శనినిగనక
పూర్ణమాయాయావంతుడు పోవుటెట్లు.

—♦ ధనము ♦—

చ. ఘనతనుఁగూర్చునీచుని కఖండసుఖంబొనఁగూర్చు రోగికిన్
బనుచునుస్వర్గమేని గడుపాపిని బంటునురాజుజేయు వం
ద్యునిగనొనర్చుదుష్టునివయోయుతుజేయునువృద్ధునేనియున్
ధనమెుప్రధానమై జనుని దాండవమాడఁగజేయు నిచ్చమై

చ. వినుతులొనర్తుసత్కవులు వీనులవిందొనరింత్రు గాయకుల్
పనివడిపిల్తురు భూపతులు బంధువులాదరణంబొనర్తు దు
ర్జనులునులొంగియుండుదురుశత్రువులైననుద్రవ్యమున్న చో
ధనమెుప్రధానమై జనునిదాండవ మాడగజేయునిచ్చమై.

చ. వినగనరాని నీచుని త్రివిష్టపనాథునిఁ జేయు నష్టరా
గునకును యౌవనంబుసమకూరఁగఁజేసెడు నెన్నఁడేనిఁదా
కనివినియుండనట్టిసభకా యధికారము దెచ్చియిచ్చెడున్
ధనమెుప్రధానమైజనునిఁ దాండవమాడఁగజేయునిచ్చమై

చ. ధనమునకై సతీసుతులుఁదల్లియుఁదండ్రియునంటియుందురా
ధనమునకేఁబ్రధానులునుదాంత్రికులార్యులునంటియుందురా
ధనమునసే పురోహితులు ద్రవ్యవిహీనులు నంటియుండుటల్
ధనమె ప్రధానమైజనునిఁదాండవమాడగ జేయునిచ్ఛమై.
చ. ధనికుఁడు సత్రమేర్పరుచు దానములెన్ని టి నేనిఁజేయునా
ధనికుఁడెప్రోఁచుఁగోవులను ద్రవ్యవిహీనుల బుద్ధిపుట్టుచో
ధనికుఁడెయోర్చువిందులనుదబ్బునజేయునదెట్టికార్యమున్
ధనమెప్రధానమై జనునిఁ చాండవమాడగఁ జేయునిచ్ఛమై.

—: ఘ నా ఘ న ము లు :—

ఆ. ఈవుదొడ్డవన్న నెవ్వానికేనియున్
స్వర్గమఱిగినంత సంతసంబు
నీవుచెడ్డవన్న నెవ్వానికేనియు
న్నఱక మఱిగినంత కలుకుఁ దనము

—: న ర క ము :—

తప్పుగల్గువానిఁ దనవాఁడె యంచునా
తప్పుఁ గప్ప యముఁడుఁ దన్నుఁ గొట్టుఁ
దప్పులేనివానిఁ దనవాడుకాఁడని
తప్పులెన్నఁ గర్మ తన్నుగొట్టు

—: త ప్పు :—

ఆ. ఎఱుఁగనట్టిఁ జేనిహీనకులుండేని
గర్భశత్రువైన ఖలుఁడయేని

తనగృహంబుఁ జేరఁ దా నాదరింపని
తప్పుకంటె గొప్పతప్పు గలదె.

—: జ వ్వ ని. :—

సీ. గడియకొకసారి దుస్తుఁ గట్టి విప్పుచునుండు
మాటిమాటికిఁ బూలుమార్చి ముడుచు
బసపుకుంకుములను పసచెడినదో యని
యద్దమున్ మఱిమఱియరయుచుండు
దొండపండుల మించియుండు పెదవులకుఁ
దగులరంగు మఱింత తాల్చుచుండు
దేపతేపకు నగల్ తీసి మార్చుచునుండు
పరిమళద్రవ్యముల్ పాడుచుండుఁ
ఆ. జెక్కుచెదరకుండ సింగారముం జేయుఁ
దన్నుఁ జూచుకొంచుఁ దానె పొంగు
చిలుక జతల జతలచిరుగోరువంకలఁ
బెంచివాని ప్రేమ ప్రేమఁగాంచు.
ఆ. శశినిఁ గాంచి కల్వసంతసమందుచో
కాంచికాంచిలోనఁ గలఁగురేలు
తరణిఁ జూచి విచ్చుతమ్మి పూవుంగని
చూచి చూచి సోలుచుండుఁ బవలు.

—• ప రో ప కా ర ము. •—

తే. వృక్షముల్ ఫలించును ప్రజారక్షణకయి
పసులు జనులపోషణకయి ప్రసవమందు

నదులు జనరక్షణార్థమై పొదలుచుండు
వసుధఁ బరరక్షణ న్మించుఫలముఁ గలదె.

—•నిర్భయసమయము.•—

ఉ. చిత్తము దేనియందయినఁ జేరిసతంబుఁ దపించెనేని యా
తత్తరపాటుచేతనగు ధైర్యము జెప్పఁగ శేషుఁడోర్చునే
కుత్తుకవోవనోర్తురి తలకుండ దదేభయకార్యమేనియున్
బొత్తిగసందియం పడరుమూలముచేకురుదాక మానవుల్.

—•ఎంతకంత.•—

తే. పరమశివుఁడుండు సర్వప్రపంచమందు
ననెడి మాటలా మెవరెఱుంగనివి తలఁపఁ
భక్తిఁదను గొల్చువారిని రక్తిఁ బ్రోచు
గాని కష్టంబుఁ బొందక కలదె ఫలము.

క. తనయం దెంతటి భక్తిని
మన ముందుమొ యాతఁ డంతమంచిగఁ జూచున్
మనలోన లేడె శివుఁడని
యనుకొను జనములను తానునట్లే కనెడున్.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

రామమోహన ముద్రాక్షరశాల, రాజమండ్రి.—1934.

శ్రీ బాలబ్రహ్మానందదాసుగారిచే రచింపఁబడి

త్వరలో అచ్చగుచున్న గ్రంథములు.

భీమార్జునగర్వభంగము.

చాల ప్రచారములోనున్న హరికథ.

నందనార్ చరిత్రము.

పరమ భక్తాగ్రేసరుఁడగు పులయోగి

భక్తిరసపూరితమగు హరికథ.

కలయువారు :—

ముందే తమ ఆర్డరుల పంపుఁడు.

అడ్రసు :—

బ్ర॥ కొమ్మూరి బాలబ్రహ్మానందదాసుగారు

సౌరకసిద్ధ,

రాజమండ్రి. (తూ॥ గోదావరిజిల్లా.)